

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા / હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો / હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his / her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ
વિશેષ ફોજદારી અરજી (રદ કરવાની) ક્રમાંક ૪૯૨૧ / ૨૦૧૪

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે: માનનીય ન્યાયાધીશ વિપુલ એમ. પંચોલી

=====

૧	સ્થાનિક અખબારોના રિપોર્ટરોને ચુકાદો જોવા માટે પરવાનગી આપવામાં આવી શકે કે નહીં?	હા
૨	અહેવાલ પત્રકારોને સંદર્ભિત કરવાનો કે નહીં ?	હા
૩	શું માન. ન્યાયમૂર્તીઓ ચુકાદાની અંતીમ નકલ જોવા ઈચ્છે છે ?	ના
૪	શું આ મામલામાં ભારતના સંવિધાન, ૧૯૫૦ ની વ્યાખ્યા અંગેનો અથવા તેના હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગેનો કોઈ સારભૂત કાયદાકીય પ્રશ્ન સંકળાયેલો છે?	ના
૫	શું તે દિવાની ન્યાયાધીશને પ્રસારિત કરવાનું છે ?	ના

=====

જયેશભાઈ શંકરભાઈ પટેલ....અરજદાર(ઓ) – વિરુદ્ધ –
ગુજરાત રાજ્ય અને ૧....પ્રતિવાદી(ઓ)

=====

ઉપસ્થીતી : શ્રીમતી કૃતી એમ શાહ, વકીલ અરજદાર(ઓ) નં. ૧ માટે શ્રી એમબી ગોહિલ, વકીલ પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૨ માટે શ્રીમતી એચ.બી. પુનાણી, વધારાના જાહેર અભિયોજક પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧ માટે

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયાધીશ વિપુલ એમ. પંચોલી

તારીખ : ૦૫/૦૨/૨૦૧૫

મૌખિક

ચુકાદો

નિયમ.

વિદ્વાન વધારાના સરકારી વકીલ, સુશ્રી એચ.બી. પુનાની, પ્રતિવાદી નં. ૧- ગુજરાત રાજ્ય તરફથી નિયમની નોટિસની બજવણી માફ કરે છે. વિદ્વાન વકીલ શ્રી એમ.બી. ગોહિલ પ્રતિવાદી નં. ૨ તરફથી નિયમની નોટિસની બજવણી માફ કરે છે. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોના સંમતિથી, આ અરજીએ આજે અંતિમ સુનાવણી માટે હાથ ધરવામાં આવે છે.

૨. આ અરજી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં અરજીકર્તાએ પ્રાર્થના કરી છે કે સૂરતના ક્રમા વધારાના સત્ર ન્યાયાધીશે ફોજદારી પુનરીક્ષણ અરજી ક્રમાંક ૧૧૩ સન ૨૦૧૩ માં તા. ૧૦મી સપ્ટેમ્બર ૨૦૧૪ના રોજ આપેલો આદેશ રદ કરવામાં આવે. અરજીકર્તાએ વધુમાં પ્રાર્થના કરી છે કે નીચલી અદાલતે દસ્તાવેજને અભિલેખ પર સ્વીકારવાનો ઇનકાર કરતો આદેશ પણ રદ કરવામાં આવે, અને ફોજદારી કેસ ક્રમાંક ૨૨૩૮ સન ૨૦૦૯ માં હસ્તલેખ નિષ્ણાત શ્રી જે.જે. પટેલની જુબાની દરમિયાન અરજીકર્તા-આરોપીને **ઉક્ત** દસ્તાવેજ સંબંધે કેટલાક પ્રશ્નો પૂછવાની પરવાનગી આપવામાં આવે.

૩. અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી કૃતિ એમ. શાહે રજૂઆત કરી કે

અરજદાર ફરિયાદ સંદર્ભે ફોજદારી કેસ ક્રમાંક ૨૨૩૮/૨૦૦૯ માં આરોપીઓ પૈકીનો એક છે, જે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમો ૪૬૩, ૪૬૪, ૪૬૫, ૪૬૭, ૪૬૮, ૪૭૧, ૧૧૪ અને ૧૨૦બી સાથે કલમ ૩૪ વાંચી હેઠળ દંડનીય ગુનાઓ માટે નોંધાયેલ છે. ઉક્ત ફરિયાદ હાલના પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૨ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી હતી. ઉપરોક્ત ખાનગી ફરિયાદ હાલમાં આરોપ નિર્ધારણ પૂર્વેના પુરાવાના તબક્કે છે, જેમાં ફરિયાદી પોતાનું નિવેદન પહેલેથી જ આપી ચૂકી છે. તે પછી ફરિયાદીએ એક સાક્ષી, એટલે કે શ્રી જે.જે. પટેલને હસ્તલેખ નિષ્ણાત તરીકે પણ તપાસ્યો છે. ઉક્ત સાક્ષીની મુખ્ય તપાસ પૂર્ણ થયા બાદ અરજદાર-આરોપી તરફથી વિદ્વાન વકીલે ઉક્ત સાક્ષીની જુબાની શરૂ કરી હતી. આવી જુબાની દરમિયાન અરજદાર-આરોપીએ અન્ય એક હસ્તલેખ નિષ્ણાત સુશ્રી મેઘના સાહુનો અહેવાલ બતાવી ઉક્ત સાક્ષી શ્રી જે.જે. પટેલને કેટલાક પ્રશ્નો પૂછ્યા હતા. તે સમયે વિદ્વાન નીચલી અદાલતે ઉક્ત દસ્તાવેજને નોંધપોથી પર લેવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને ઉક્ત દસ્તાવેજને આંકિત કરવાનો પણ ઇનકાર કર્યો હતો. અરજદાર-આરોપી તરફથી વિદ્વાન વકીલે પૂછેલા પ્રશ્નોને પણ અસ્વીકારવામાં આવ્યા હતા. વિદ્વાન નીચલી અદાલતના ન્યાયાધીશે ૧૬મી જાન્યુઆરી ૨૦૧૩ના રોજ વિવાદિત આદેશ પસાર કર્યો હતો. ઉક્ત આદેશથી અસંતોષ પામી અરજદાર-આરોપીએ સુરતની વિદ્વાન જિલ્લા અને સત્ર અદાલત સમક્ષ ફોજદારી રિવિઝન અરજી ક્રમાંક ૧૧૩/૨૦૧૩ દાખલ કરી હતી. જોકે, ઉક્ત રિવિઝન અરજી પણ વિદ્વાન સત્ર અદાલતે ૧૦મી સપ્ટેમ્બર ૨૦૧૪ના વિવાદિત આદેશ દ્વારા ફગાવી દીધી હતી, અને તેથી અરજદારે

ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ હાલની અરજી દાખલ કરી છે.

૪. અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલે મુખ્યત્વે એવી રજૂઆત કરી હતી કે નીચેની અદાલતો દ્વારા પસાર કરાયેલા બંને આક્ષેપિત આદેશો ગેરકાયદેસર અને તર્કવિરુદ્ધ છે, અને તેથી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ નિહિત સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને આ અદાલત દ્વારા તે રદ કરવામાં આવે. વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે આક્ષેપિત આદેશો કાયદાની જોગવાઈઓના વિરુદ્ધ છે તથા કેસનું ન્યાયસંગત રીતે પ્રતિરક્ષણ કરવાની સિદ્ધાંતના પણ વિરુદ્ધ છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે નીચેની બંને અદાલતોએ ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતા, ૧૯૭૩ ની કલમ ૨૪૪ અને ૨૪૭ ની જોગવાઈઓનું મૂલવણ કર્યું નથી (સંક્ષેપમાં ‘સંહિતા’). વધુમાં એવો પણ દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે નીચેની બંને અદાલતોએ ભારતીય પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૧૩૮ અને ૧૬૮ ને પણ યોગ્ય રીતે સમજી નથી. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વર્તમાન કેસમાં એક જ દસ્તાવેજ અંગે હસ્તલેખ નિષ્ણાતોના બે ભિન્ન અભિપ્રાયો છે, અને તેથી અરજદાર-આરોપીએ પ્રશ્નાધીન દસ્તાવેજ અંગે કેટલાક પ્રશ્નો પૂછવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો, પરંતુ વિદ્વાન નીચલી અદાલતે અરજદાર-આરોપીને કોઈપણ પ્રશ્ન પૂછવાની મંજૂરી આપી નહોતી, જેના પરિણામે ન્યાયભંગ સર્જાયો છે. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આક્ષેપિત આદેશોને કારણે અરજદાર-આરોપીના કેસનું પ્રતિરક્ષણ કરવાનો હક પ્રતિકૂળ રીતે પ્રભાવિત થયો છે, અને તેથી આક્ષેપિત આદેશો રદ કરવામાં આવે.

૪.૧ અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂ કર્યું હતું કે નીચલી

અદાલત હસ્તલેખ નિષ્ણાત સુશ્રી મેઘના સાહુના અભિપ્રાયને નોંધ પર સ્વીકારવાથી ઇનકાર કરી શકતી નથી, અને તેની સંબંધિતતા ધ્યાનમાં રાખીને નીચલી અદાલતે ઉક્ત દસ્તાવેજને આંક આપવો જોઈએ હતો. જોકે, હાલના કેસમાં નીચલી અદાલતે દસ્તાવેજને નોંધ પર સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો છે, અને તેથી, પડકારવામાં આવેલ આદેશ રદ કરવામાં આવવો જરૂરી છે.

૪.૨ અરજદાર તરફના વિદ્વાન વકીલે વધુમાં રજૂ કર્યું કે પુનરીક્ષણ અદાલતે પણ ઉપરોક્ત રજૂઆતોનું યોગ્ય રીતે મૂલવણ કર્યું નથી, અને ખોટી રીતે એવું અવલોકન કર્યું છે કે જે તબક્કે સાક્ષીનું નિવેદન નોંધવામાં આવે છે તે આરોપ નક્કી થવા પૂર્વેના પુરાવાના તબક્કાનો છે, અને તેથી આરોપીને ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીને ઉલટ-તપાસ ા કરવાનો મર્યાદિત અધિકાર છે. વિદ્વાન પુનરીક્ષણ અદાલતે કરેલું આવું અવલોકન માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે વિવિધ નિર્ણયોમાં નિર્ધારિત કરેલા કાયદાના સ્થાપિત સિદ્ધાંતોના વિરોધમાં છે.

૪.૩ અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલે બિપિન શાંતિલાલ પંચાલ વિ. ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, જેનો અહેવાલ ૨૦૦૧ (૩) જી.એલ.આર. ૨૦૨૪ માં પ્રકાશિત થયો છે, તે મામલે સર્વોચ્ચ અદાલતે આપેલા નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો છે, અને રજૂઆત કરી છે કે ઉક્ત મામલામાં સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચલી અદાલતને એવો નિર્દેશ આપ્યો હતો કે વાંધાની નોંધ કરવામાં આવે અને વાંધો લેવાયેલ દસ્તાવેજને તાત્કાલિક રીતે આંક તરીકે ચિહ્નિત કરવામાં આવે, અથવા મૌખિક પુરાવાના વાંધો લેવાયેલા ભાગની નોંધ કરવામાં આવે, અને અંતિમ તબક્કે તે વાંધા

અંગે નિર્ણય કરવામાં આવે. વર્તમાન મામલામાં, અરજદાર-આરોપી તરફથી વિદ્વાન વકીલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવે છે કે ઉક્ત નિર્દેશનું નીચલી અદાલતે પાલન કર્યું નથી, અને તેથી વિવાદિત આદેશ રદ કરવામાં આવે.

૪.૪ અરજદાર તરફના વિધાવાન વકીલે વધુમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે હરિનારાયણ જી. બજાજ વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્યના કેસમાં આપેલ તથા (૨૦૧૦) ૧૧ એસ.સી.સી. ૫૨૦ માં અહેવાલિત નિર્ણય પર આધાર મુક્યો અને રજૂ કર્યું કે આક્ષેપ ઘડતા પહેલાં તપાસવામાં આવતા સાક્ષીને સંહિતાની કલમ ૨૪૪ હેઠળ તપાસવાનો અધિકાર અત્યંત મૂલ્યવાન અધિકાર છે.

૪.૫ અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલે વધુમાં (૨૦૦૯) ૧૪ એસીસીસી ૧૧૫ માં અહેવાલિત અજય કુમાર ઘોષ વિ. ઝારખંડ રાજ્ય અને અન્યના મામલામાં સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણય પર આધાર રાખ્યો અને રજૂઆત કરી કે ઉક્ત મામલામાં પણ સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે આરોપ નક્કી કરતાં પહેલાં ફરિયાદ પક્ષના સાક્ષીની જુબાની કરવાનો અધિકાર આરોપીને ઉપલબ્ધ એક મૂલ્યવાન અધિકાર છે. તેને આ તક આપવામાં આવવી જોઈએ જેથી તે દલીલ કરી શકે કે તેના વિરુદ્ધ કોઈ આરોપ નક્કી ન થવો જોઈએ અને તેને મુક્ત કરવામાં આવવો જોઈએ.

૪.૬ અરજદાર તરફથી વિદ્વાન વકીલે (૨૦૧૩) ૯ એસ.સી.સી. ૨૦૯ માં અહેવાલિત સુનિલ મહેતા અને અન્ય વિ. ગુજરાત રાજ્યના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે આપેલા અન્ય એક નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો છે અને રજૂઆત કરી છે કે આ

નિર્ણયમાં પણ સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી દરમિયાન આરોપીને ફરિયાદ પક્ષના સાક્ષીની જુબાની કરવાનો અધિકાર છે, અને જો એવો અધિકાર નકારવામાં આવે, તો તે આરોપીના અધિકાર અને અવસરને હાનિ પહોંચાડશે. તેથી, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી છે કે ન્યાયના હિતમાં નીચલી અદાલતો દ્વારા પસાર કરાયેલા પડકારવામાં આવેલા આદેશો રદ કરવામાં આવે.

૫. બીજી તરફ, પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૨ મૂળ ફરિયાદી તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી એમ.બી. ગોહિલે રજૂઆત કરી કે નીચલી અદાલતોએ આક્ષેપિત આદેશો પસાર કરતી વખતે કોઈ ભૂલ કરી નથી, તેમજ તેને તર્કવિરુદ્ધ પણ કહી શકાય તેમ નથી. નીચલી અદાલતો દ્વારા અધિકારક્ષેત્ર સંબંધિત કોઈ ભૂલ કરવામાં આવી નથી, અને તેથી પણ, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ આ અદાલત પોતાનું અધિકારક્ષેત્ર ઉપયોગમાં લે નહીં. વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી કે ન્યાયિક સમીક્ષાનો વ્યાપ અત્યંત મર્યાદિત છે, તેથી આ અરજી નામંજૂર કરવી જોઈએ.

૫.૧ પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૨ તરફથી વિદ્વાન વકીલે સંહિતાની કલમ ૨૪૪ની જોગવાઈઓ પર આધાર મૂકીને રજૂઆત કરી કે આરોપીને આરોપ નક્કી થવા પહેલાંના પુરાવાના તબક્કે ઉલટ-તપાસ ા કરવાનો મર્યાદિત હક્ક છે; તેથી નીચલી અદાલતો દ્વારા કોઈ ગેરકાયદેસરતા કરવામાં આવી નથી. વિવાદિત આદેશોનો ઉદ્દેશ કરતાં વિદ્વાન વકીલે રજૂ કર્યું કે નીચલી અદાલતે વિવાદિત આદેશમાં યોગ્ય રીતે નોંધ્યું છે કે આગળના નિવેદનના તબક્કે આરોપીને પોતાનો

પુરાવો તથા સાક્ષીઓને રજૂ કરવાની તક મળશે, અને તે તબક્કે આવાં દસ્તાવેજો અથવા પુરાવા પણ અરજદાર-આરોપી દ્વારા રજૂ કરી શકાશે. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં સંહિતાની કલમ ૨૪૭ની જોગવાઈઓ પર પણ આધાર મૂક્યો. તેમણે કેરળ વડી અદાલતે ગોપાલકૃષ્ણન અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ કેરળા અને અન્ય, ૨૦૦૨ ક્રિ.એલ.જે. ૨૪૮૦માં અહેવાલિત, કેસમાં આપેલા નિર્ણય પર પણ આધાર મૂક્યો અને રજૂ કર્યું કે પોલીસ અહેવાલ સિવાય અન્ય રીતે સ્થાપિત વોરંટ કેસમાં તપાસ દરમિયાન ફરિયાદ પક્ષના સાક્ષીની ઉલટ-તપાસ ા કરવાનો આરોપીનો હક્ક સર્વથા નિર્વિવાદ હક્ક નથી. આરોપીને નીચલી અદાલતમાં ચાલતા વિચારણાના તબક્કે સાક્ષીઓની ઉલટ-તપાસ ા કરવાની તક મળે છે, અને તેથી મેજિસ્ટ્રેટ સંહિતાની કલમ ૨૪૪ હેઠળ આરોપીને ઉલટ-તપાસ ા કરવાની મંજૂરી આપવાનો ઇનકાર કરી શકે છે. વિદ્વાન વકીલે વધુમાં મધ્ય પ્રદેશ વડી અદાલતે નંદરામ ખેમરાજ વિ. સ્ટેટ ઓફ એમ.પી., ૧૯૯૫ ક્રિ.એલ.જે. ૧૨૭૦માં અહેવાલિત, કેસમાં આપેલા નિર્ણય પર આધાર મૂક્યો અને રજૂ કર્યું કે મધ્ય પ્રદેશ વડી અદાલતે પણ એ જ મત વ્યક્ત કર્યો છે કે આરોપ નક્કી કરવામાં આવે તે પહેલાં આરોપીને કોઈ સાક્ષીની ઉલટ-તપાસ ા કરવાનો હક્ક નથી, અને તેથી ઉપરોક્ત નિર્ણયો દષ્ટિએ નીચલી અદાલતો દ્વારા કાયદાની કોઈ ભૂલ કરવામાં આવી નથી. તેથી અરજદાર-આરોપી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી આ અરજિ ફગાવી દેવી જોઈએ.

૬. વિદ્વાન અતિરિક્ત લોકઅભિયોજક, સુશ્રી એચ.બી. પુનાળી એ પ્રતિવાદી ક્રમાંક ૨ના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી દલીલોને સ્વીકારી

હતી.

૭. મેં પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો તરફથી રજૂ કરાયેલ દલીલોનો વિચાર કર્યો છે. મેં સંબંધિત અભિલેખ તેમજ પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા આધારરૂપ રાખવામાં આવેલા નિર્ણયોનું પણ અવલોકન કર્યું છે.

૮. આ અરજીમાં સંકળાયેલા મુદ્દાનો નિર્ણય કરવા માટે, કાયદાની કેટલીક જોગવાઈઓનો ઉલ્લેખ કરવો આવશ્યક છે. સંહિતાનો ભાગ ૧૯ મેજિસ્ટ્રેટો દ્વારા વોરંટ-પ્રકરણોની સુનાવણી અંગે જોગવાઈ કરે છે, અને ઉક્ત ભાગમાં કેટલીક જોગવાઈઓ પોલીસ અહેવાલના આધારે દાખલ કરાયેલા પ્રકરણો સંબંધે છે, જ્યારે કેટલીક જોગવાઈઓ પોલીસ અહેવાલ સિવાય અન્ય રીતે દાખલ કરાયેલા પ્રકરણો સંબંધે છે. હાલનું પ્રકરણ ભાગ ૧૯ ના શીર્ષક 'બી' હેઠળ આવે છે – પોલીસ અહેવાલ સિવાય અન્ય રીતે દાખલ કરાયેલા પ્રકરણો. સંહિતાની કલમ ૨૪૪ નીચે મુજબ જોગવાઈ કરે છે:

“૨૪૪. ફરિયાદ પક્ષ તરફથી પુરાવો.-

(૧) જ્યારે, પોલીસ અહેવાલ સિવાયની રીતે સ્થાપિત થયેલા કોઈપણ વોરંટ-પ્રકરણમાં, આરોપી મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ હાજર થાય છે અથવા હાજર કરવામાં આવે છે, ત્યારે મેજિસ્ટ્રેટ ફરિયાદ પક્ષને સાંભળવાની કાર્યવાહી કરશે અને ફરિયાદ પક્ષના સમર્થનમાં રજૂ કરવામાં આવી શકે તેવા તમામ પુરાવા નોંધશે.(૨) દંડાધિકારી ફરિયાદ પક્ષની અરજીએ, તેના કોઈપણ સાક્ષીને હાજર રહેવા અથવા કોઈ દસ્તાવેજ અથવા અન્ય વસ્તુ રજૂ કરવા નિર્દેશ આપતું સમન્સ જારી કરી શકે.”

કલમ ૨૪૫ એ આરોપીને ક્યારે મુક્ત કરવામાં આવશે તે અંગે જોગવાઈ કરે છે. તે

નીચે મુજબ છે:

“રજપ. કયા પ્રસંગે આરોપીને મુક્ત કરવામાં આવશે.-

- (૧) જો, કલમ રજજમાં ઉલ્લેખિત તમામ પુરાવા નોંધ્યા પછી, મેજિસ્ટ્રેટ નોંધવામાં આવનારા કારણોસર એવું માને કે આરોપી વિરુદ્ધ એવો કોઈ કેસ સ્થાપિત થયો નથી કે જેનો પ્રતિવાદ ન થાય તો તેના દોષિત ઠરાવાને વાજબી ઠરાવે, તો મેજિસ્ટ્રેટ તેને મુક્ત કરશે. (૨) આ કલમમાંનું કંઈપણ એવું માનવામાં આવશે નહીં કે તે મેજિસ્ટ્રેટને, જો તેવા મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા નોંધવાના કારણોસર તેને આરોપ નિરાધાર હોવાનું જણાય, તો કેસની કોઈપણ પૂર્વવર્તી અવસ્થાએ આરોપીને મુક્ત કરવાની કાર્યવાહી કરવાથી રોકે.”

કલમ રજક એ એવી સ્થિતિમાં અનુસરવાની પ્રક્રિયાની જોગવાઈ કરે છે, જ્યાં આરોપીને કલમ રજપ હેઠળ મુક્ત કરવામાં આવ્યો ન હોય. તે નીચે મુજબ છે:

“રજક. જ્યાં આરોપીને મુક્ત કરવામાં આવ્યો ન હોય ત્યાં અનુસરવાની પ્રક્રિયા.

- (૧) જો, જ્યારે આવી સાબિતી લેવામાં આવી હોય, અથવા કેસના તે પહેલાંના કોઈપણ તબક્કે, મેજિસ્ટ્રેટને એવો મત થાય કે એ માનવા માટે આધાર છે કે આરોપીએ આ અધ્યાય હેઠળ ચલાવી શકાય એવો ગુનો કર્યો છે, જેનો વિચારણો એવો મેજિસ્ટ્રેટ કરવા સક્ષમ છે અને જેને, તેના મત મુજબ, તે પોતે પૂરતી રીતે દંડિત કરી શકે, તો તે આરોપી વિરુદ્ધ લેખિતમાં આરોપ ઘડશે. (૨) ત્યારબાદ આરોપ આરોપીને વાંચી સંભળાવવામાં આવશે અને સમજાવવામાં આવશે, તથા તેને પૂછવામાં આવશે કે શું તે પોતાને દોષિત માને છે અથવા રજૂ કરવાની તેની પાસે કોઈ બચાવ છે.
- (૩) જો આરોપી પોતાને દોષિત માને, તો મેજિસ્ટ્રેટ તે કબૂલાતની નોંધ

કરશે અને પોતાની વિવેકસત્તા મુજબ તેના આધાર પર તેને દોષિત ઠરાવી શકશે.(૪) જો આરોપી દોષસ્વીકાર કરવા ઇનકાર કરે, અથવા દોષસ્વીકાર ન કરે અથવા પોતાના પર કેસ ચલાવવાનો દાવો કરે, અથવા જો ઉપકલમ (૩) હેઠળ આરોપીને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો ન હોય, તો તેને કેસની આગલી સુનાવણીની શરૂઆત વખતે, અથવા જો મેજિસ્ટ્રેટ લખિતમાં નોંધવાના કારણોસર એવું યોગ્ય માને તો તત્કાળ, એવું જણાવવા માટે કહેવામાં આવશે કે ફરિયાદ પક્ષના જેમના પુરાવા લેવામાં આવ્યા છે તેવા સાક્ષીઓમાંથી કોઈની, અને જો હોય તો કયા સાક્ષીની, તે જુબાની કરવા ઇચ્છે છે કે નહીં.(૫)

જો તે કહે કે તેની એવી ઇચ્છા છે, તો તેના દ્વારા નામિત સાક્ષીઓને ફરીથી બોલાવવામાં આવશે અને જરાપૂરછા તથા પુનઃપરીક્ષા (જો કોઈ હોય) પછી, તેઓને મુક્ત કરવામાં આવશે. (૬) ત્યારબાદ ફરિયાદ પક્ષના બાકી રહેલા સાક્ષીઓમાંથી કોઈના પણ પુરાવા લેવામાં આવશે, અને જુબાની તથા પુનઃપરીક્ષણ (જો હોય તો) પછી, તેમને પણ મુક્ત કરવામાં આવશે.”

કલમ ૨૪૭ મુજબ આરોપીને પોતાની બચાવ રજૂ કરવા અને પોતાના પુરાવા રજૂ કરવા કહેવામાં આવશે, અને કલમની જોગવાઈઓ

૨૪૩ આ કેસને લાગુ પડશે.

૯. ઉપરોક્ત કાનૂની જોગવાઈઓના પ્રકાશમાં, જો અરજદારના કેસનો વિચાર કરવામાં આવે, તો એ પ્રકાશમાં આવે છે કે ફરિયાદીએ નીચલી અદાલત સમક્ષ પોતાનું નિવેદન આપ્યું છે અને ત્યારબાદ ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીનું નિવેદન શરૂ થયું હતું. ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીની જુબાની દરમિયાન, અરજદાર-આરોપિતના

વિદ્વાન વકીલે ઉપરોક્ત દસ્તાવેજ, અર્થાત્ વસિયતનામા આંક ૮૩ સંદર્ભે અન્ય હસ્તલેખ નિષ્ણાત સુશ્રી મેઘના સાહુનો અહેવાલ, દર્શાવ્યો હતો. તે તબક્કે એવો આક્ષેપ લેવામાં આવ્યો કે બચાવ પક્ષ દસ્તાવેજ રજૂ કરી શકતું નથી અને અરજદાર-આરોપિતને પોતાનો પુરાવો અથવા પોતાના સાક્ષીઓ આગળના તબક્કે રજૂ કરવાનો અધિકાર છે. એ પણ જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીની પૂછપરછ થતો તબક્કો આરોપ નક્કી થાય તે પહેલાંના પુરાવાનો તબક્કો છે, અને તે તબક્કે અરજદાર-આરોપિતને એવો કોઈ અધિકાર નથી, અને તેથી વિદ્વાન નીચલી અદાલતે આરોપિતના વકીલને ઉક્ત દસ્તાવેજ નોંધ પર રજૂ કરવાની મંજૂરી આપી નહોતી, અને તે દસ્તાવેજને કામચલાઉ નિશાની પણ આપવામાં આવી નહોતી. અરજદાર-આરોપિતના વિદ્વાન વકીલને ઉક્ત દસ્તાવેજના આધાર પર ઉક્ત સાક્ષીની જુબાની કરવાની પણ મંજૂરી આપવામાં આવી નહોતી.

૧૦. તેથી, અરજીકર્તા પક્ષના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા ઉદ્દેખિત માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયો ના પ્રકાશમાં નીચલી અદાલતે પસાર કરેલ વિવાદિત આદેશનું અવલોકન કરવામાં આવે તો, એ સ્પષ્ટ થાય છે કે નીચલી અદાલતે અરજીકર્તા પક્ષના વિદ્વાન વકીલને ઉક્ત દસ્તાવેજ નોંધ પર રજૂ કરવાની પરવાનગી ન આપીને ગંભીર ભૂલ કરી છે, તેમજ ઉપરોક્ત દસ્તાવેજ સંબંધિત પ્રશ્નો પૂછવાની વિદ્વાન વકીલને મંજૂરી ન આપીને પણ નીચલી અદાલતે ગંભીર ભૂલ કરી છે.

૧૧. અજય કુમાર ઘોષ વિ. ઝારખંડ રાજ્ય અને અન્યના પ્રકરણમાં, જે

(૨૦૦૯) ૧૪ એસ.સી.સી. ૧૧૫ માં અહેવાલિત છે, તેમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિચ્છેદ ક્રમાંક ૨૩ અને ૩૯ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

“૨૩. મૂળભૂત રીતે, લાગુ પડતી કલમો ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૨૪૪ અને ૨૪૫ છે, કારણ કે આ પોલીસ અહેવાલ સિવાય અન્ય રીતે શરૂ કરાયેલ વોરંટ વિચારણા છે. ફરિયાદ પક્ષને ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૨૪૪(૧) હેઠળ પુરાવા રજૂ કરવાની અથવા ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૨૪૪(૨) હેઠળ તેના સાક્ષીઓને સમન્સ પાઠવવાની તક આપવી આવશ્યક હતી. એવું બન્યું નહોતું અને તેના બદલે, આરોપીએ આક્ષેપ નિરાધાર હોવાના આધાર પર ફોજદારી પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૨૪૫(૨) હેઠળ અરજી દાખલ કરવાની કાર્યવાહી કરી. ૩૯. આરોપ ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૨૪૬(૧) હેઠળ ઘડવામાં આવે છે, જે નીચે મુજબ છે:—“૨૪૬(૧) જો, જ્યારે આવી સાક્ષી લેવામાં આવી હોય, અથવા કેસના અગાઉના કોઈપણ તબક્કે, મેજિસ્ટ્રેટના મત મુજબ એવો અનુમાન કરવાની પૂરતી જમીન હોય કે આરોપીએ આ પ્રકરણ હેઠળ વિચારણીય એવો ગુનો કર્યો છે, જેનો વિચાર મેજિસ્ટ્રેટ કરવા સક્ષમ છે અને જેને, તેના મત મુજબ, તે પોતાના દ્વારા યોગ્ય રીતે દંડિત કરી શકે, તો તે આરોપી વિરુદ્ધ લેખિતમાં આરોપ ઘડશે.” કલમની ભાષા સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે, ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૨૪૪(૧) ના તબક્કે ફરિયાદી દ્વારા રજૂ કરાયેલ સાક્ષીના આધારે, જો મેજિસ્ટ્રેટના મત મુજબ એવો અનુમાન કરવાની કોઈ જમીન હોય કે આરોપીએ આ પ્રકરણ હેઠળ વિચારણીય ગુનો કર્યો છે, તો આરોપ ઘડવાનો રહે છે. તેથી, સામાન્ય રીતે, જ્યારે ફરિયાદ પક્ષ દ્વારા ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૨૪૪ હેઠળ સાક્ષી રજૂ કરવામાં આવે છે, ત્યારે મેજિસ્ટ્રેટે તેની વિચારણા કરવી પડે છે, અને જો તે સંતોષ પામે, તો મેજિસ્ટ્રેટ આરોપ ઘડી શકે છે. હવે અહીં, તેમ છતાં, એક અનિર્ણિત ક્ષેત્ર છે. ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૨૪૬(૧) ની રચના અત્યંત વિશિષ્ટ રીતે કરવામાં

આવી છે. આ જણાવેલ અનિર્ણિત ક્ષેત્ર "અથવા કેસના અગાઉના કોઈપણ તબક્કે" આ વાક્યખંડને કારણે ઊભું થાય છે. પ્રશ્ન એ છે કે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની કલમ ૨૪૪ હેઠળ કોઈ સાક્ષી નોંધાય તે પહેલાં જ, શું મેજિસ્ટ્રેટ સીધા જ આરોપ ઘડવાની કાર્યવાહી કરી શકે?" આથી, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે આરોપ ઘડતા પહેલાં ફરિયાદ પક્ષના સાક્ષીની જુબાની કરવાનો આરોપીનો અધિકાર સ્વીકાર્યો છે અને એવો નિર્ધાર કર્યો છે કે તે આરોપીને ઉપલબ્ધ અધિકાર છે.

૧૨. તેવી જ રીતે, હરિનારાયણ જી. બજાજ (પૂર્વોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે ફકરા નં. ૧૭ અને ૧૮ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

“૧૭. આથી અમે શ્રી નફાડેએ દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૨૪૪ હેઠળની કાર્યવાહી દરમિયાન આરોપીને કોસ-એક્ઝામિનેશનના મૂળભૂત અધિકાર અંગે કરેલી દલીલના પ્રશ્ન પર આવીએ છીએ. હકીકતમાં, કલમ ૩૧૯(૪) અંગે અમારી વ્યાખ્યાના પ્રકાશમાં, તે પ્રશ્નમાં પ્રવેશવાની ખરેખર જરૂરિયાત રહેતી નથી. તેમ છતાં, શીખેલ વરિષ્ઠ વકીલ દલીલ કરે છે કે પ્રારંભે અદાલત સમક્ષ લાવવામાં આવેલ હોય કે પછી કલમ ૩૧૯(૧)ના આધારે લાવવામાં આવેલ હોય, કોઈપણ આરોપીને કોસ-એક્ઝામિનેશનની તક આપવાનો કોઈ અધિકાર જ નથી, તેથી અમે તે પ્રશ્નનો વિચાર કરવા આગળ વધીએ છીએ.

૧૮. આ અદાલતે અગાઉથી જ ઠરાવ્યું છે કે આરોપ નક્કી કરવામાં આવે તે પહેલાં પરીક્ષિત કરાયેલા સાક્ષીઓને જુબાની કરવાનો અધિકાર અત્યંત મૂલ્યવાન અધિકાર છે, કારણ કે માત્ર જુબાની દ્વારા જ આરોપી અદાલતને દર્શાવી શકે છે કે તેની વિરુદ્ધ વિચારણા ચલાવવાની કોઈ જરૂરિયાત નથી. એ જોવાનું છે કે કલમ ૨૪૬ હેઠળ આરોપ નક્કી કરવા પહેલાં મેજિસ્ટ્રેટે એ બાબતે મત બનાવવાનો હોય છે કે આરોપીએ આ પ્રકરણ હેઠળ વિચારણાના ગુનો કર્યો હોવાની અનુમાન કરવાની પૂરતી આધારભૂત

જમીન છે. જો એવું માનવામાં આવે કે કલમ ૨૪૪ હેઠળ જુબાની કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી, તો આરોપીને મેજિસ્ટ્રેટ સમક્ષ આ દર્શાવવાની કોઈ તક જ રહેશે નહીં કે આક્ષેપો નિરાધાર છે અને તેની વિરુદ્ધ આરોપ નક્કી કરવા માટે કોઈ અવકાશ નથી.” ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે કરેલ નિરીક્ષણોથી સ્પષ્ટ થાય છે કે આરોપ નક્કી કરતા પૂર્વેના પુરાવાના તબક્કે ફરિયાદ પક્ષના સાક્ષીની જુબાની કરવાનો આરોપીને એક મૂલ્યવાન અધિકાર પ્રાપ્ત છે, અને તે આરોપીને અપાયેલ અત્યંત કિંમતી અધિકાર છે.

૧૩. સુનીલ મહેતા અને અન્ય (ઉપરોક્ત) ના મામલામાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણયમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિચ્છેદ ક્રમાંક ૧૭, ૧૮ અને ૧૯ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

“૧૭. એટલું કહેવું પૂરતું છે કે કલમ ૨૪૪, ૨૪૫ અને ૨૪૬ માં ઉદ્દેશિત પુરાવા, ઉક્ત જોગવાઈઓ તથા પુરાવા અધિનિયમની જોગવાઈઓના સાદા વાચન પરથી, ત્યારે જ ગ્રાહ્ય ગણાય જ્યારે તે રજૂ કરવામાં આવ્યા હોય અને દસ્તાવેજોના કિસ્સામાં, પુરાવા અધિનિયમ હેઠળ સ્થાપિત પ્રક્રિયા અનુસાર સાબિત કરવામાં આવ્યા હોય; જેમાં તે પક્ષકારોને, જેમની વિરુદ્ધ આ પુરાવો રજૂ કરવામાં આવે છે, સંબંધિત સાક્ષીઓની જુબાની કરવાનો અધિકાર પણ સમાવેશ પામે છે. ૧૮. બીજું, કારણ કે અધ્યાય ૧૯ (બી) હેઠળ પુરાવો આરોપીની હાજરીમાં નોંધવામાં આવવાનો હોય છે અને જો તેને જુબાની કરવાનો અધિકાર ઉપલબ્ધ ન હોય, તો સમગ્ર પ્રક્રિયામાં તે માત્ર નિષ્ક્રિય દર્શકથી વધુ કંઈ રહેતો નથી. આરોપી હાજર થયા પછી કલમ ૨૪૪ હેઠળ પુરાવો નોંધવાનો મૂળ હેતુ એ સુનિશ્ચિત કરવાનો છે કે આરોપીને તેના વિરુદ્ધ રજૂ કરાયેલા પુરાવા સાંભળવાની માત્ર તક જ ન મળે, પરંતુ સાક્ષીઓની જુબાની કરીને પોતાનો બચાવ કરવાની તક પણ મળે, જેથી તે દર્શાવી શકે

કે સાક્ષી વિશ્વસનીય નથી અથવા તેના દ્વારા કરવામાં આવેલ નિવેદનનું કોઈ પુરાવાકીય મૂલ્ય નથી અથવા તે તેને ગુનાસંબંધ કરતું નથી. સંહિતાની કલમ ૨૪૫, જેમ કે અગાઉ નોંધવામાં આવ્યું છે, મેજિસ્ટ્રેટને આ સત્તા આપે છે કે જો કલમ ૨૪૪માં ઉલ્લેખિત તમામ પુરાવા લીધા પછી તેને એવું લાગે કે આરોપી વિરુદ્ધ એવો કોઈ મામલો સ્થાપિત થયો નથી જે તેના દોષારોપણને ન્યાયસંગત ઠરાવે, તો તે આરોપીને મુક્ત કરી શકે. તેના વિરુદ્ધ મામલો સ્થાપિત થયો છે કે નથી, તે માત્ર ત્યારે જ નક્કી થઈ શકે જ્યારે આરોપીને સાક્ષીઓની જુબાની કરવાની મંજૂરી આપવામાં આવે, અન્યથા તે એ દર્શાવી શકશે તેવી સ્થિતિમાં ન હોય કે તેના વિરુદ્ધ કોઈ મામલો સ્થાપિત થતો નથી અને તેથી સંહિતાની કલમ ૨૪૫ હેઠળ મુક્તિનો દાવો કરી શકે. આ મૂળભૂત સિદ્ધાંત છે કે કોઈપણ ન્યાયિક નિર્ધારણમાં અંતિમ શોધ સત્ય સુધી પહોંચવાની હોય છે, જે ત્યાં સુધી શક્ય નથી જ્યાં સુધી સાક્ષીઓના નિવેદનો જિરહની કસોટીમાંથી પસાર ન થાય. ફોજદારી મામલામાં, આરોપીને જુબાની કરવાની તક આપ્યા વિના નીચલી અદાલતમાં સાક્ષીનું નિવેદન ઉપયોગમાં લેવું એ તેને સાંભળ્યા વગર દોષિત ઠરાવવાની સમકક્ષ બાબત છે. વ્યક્તિનું જીવન અને સ્વાતંત્ર્ય, જેને સર્વાધિક મૂલ્યવાન અધિકારો તરીકે માન્યતા અપાઈ છે, તેને જોખમમાં મૂકી શકાય નહીં; દૂરની વાત તો એ છે કે, સાક્ષીપેટીમાંથી તેના વિરુદ્ધ નિવેદન આપનારાઓને પ્રશ્ન કરવાનો અધિકાર આરોપીને આપ્યા વિના તે અધિકારો છીનવી પણ શકાય નહીં. ૧૯. ત્રીજું, કારણ કે આરોપીની સામે આરોપ ઘડવામાં આવે તે પહેલાં જ કલમ ૨૪૪ થી ૨૪૬ હેઠળ આરોપીને અપાયેલ જિરહનો અધિકાર ફરિયાદીને જરાય પણ હાનિ પહોંચાડતો નથી અને ન્યાયના ભંગનું કોઈ પરિણામ પણ લાવતો નથી, જ્યારે આવા અધિકારનો ઇનકાર થવાથી આરોપીને તેની બચાવમાં હાનિ પહોંચાડવાની સંભાવના રહે છે અને વાસ્તવમાં એવી હાનિ થવી અનિવાર્ય છે. અદાલતે આરોપીની સામે આરોપ ઘડવાનું યોગ્ય ઠરાવે એવો

કેસ હોવાનું નિર્ધારિત કર્યા બાદ, કલમ ૨૪૬(૪) હેઠળ આરોપીને ફરિયાદ પક્ષના સાક્ષીઓની જુબાની કરવાનો અધિકાર છે, એ હકીકતનો આવશ્યક અર્થ એવો થતો નથી કે આરોપ ઘડવામાં આવે તે પહેલાં એવો અધિકાર આરોપીને સ્વીકારવામાં આવી ન શકે અથવા સંસદનો એવો આશય હતો કે આરોપ પૂર્વ તબક્કે એવો કોઈ અધિકાર કેળવી લેવો.”

આથી, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા ઉપરોક્ત નિર્ણયોને ધ્યાનમાં લેતાં, સ્પષ્ટ થાય છે કે આરોપીને પ્રિ-ચાર્જ પુરાવાના તબક્કે ફરિયાદીની સાક્ષીની જુબાની કરવાનો મૂલ્યવાન અધિકાર પ્રાપ્ત છે, અને તેથી પ્રતિવાદી નં. ૨ તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી ગોહિલ દ્વારા આધારરૂપ ગણાવવામાં આવેલા, કેરળ વડી અદાલત તથા મધ્ય પ્રદેશ વડી અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણયો તેમને કોઈ મદદરૂપ થતા નથી.

૧૪. બિપિન શાંતિલાલ પંચાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં, માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચલી અદાલતને આક્ષેપની નોંધ કરવા, અને જેના વિષે આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હોય તે દસ્તાવેજને તાત્કાલિક રીતે આંક તરીકે ચિહ્નિત કરવા, અથવા મૌખિક પુરાવાના જે ભાગ વિષે આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હોય તેનો નોંધવહીમાં ઉલ્લેખ કરવા, અને અંતિમ તબક્કે તે આક્ષેપનો નિર્ણય કરવા માટે દિશા-નિર્દેશ આપ્યો છે. માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતે પરિણેદ ક્રમાંક ૧૪ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

" જ્યારે આ રીતે પુનઃચચના કરવામાં આવે, ત્યારે વધુ ઉત્તમ વિકલ્પરૂપ **બની**

શકે એવી પદ્ધતિ આ છે: પુરાવા નોંધવાની અવસ્થામાં જ્યારે કોઈ સામગ્રી અથવા મૌખિક પુરાવાની કોઈ મુદ્દાની ગ્રાહ્યતા અંગે વાંધો ઉઠાવવામાં આવે, ત્યારે નીચલી અદાલત એવો વાંધો નોંધમાં લઈ શકે અને વાંધાગ્રસ્ત દસ્તાવેજને પ્રાથમિક રીતે કેસમાં આંક તરીકે ચિહ્નિત કરી શકે (અથવા મૌખિક પુરાવાનો વાંધાગ્રસ્ત ભાગ નોંધાવી શકે), આ શરતે કે આવા વાંધાઓનો નિર્ણય અંતિમ ચુકાદામાં છેલ્લી અવસ્થાએ કરવામાં આવશે. જો અદાલત અંતિમ અવસ્થાએ એવું નિષ્કર્ષ કરે કે આ રીતે ઉઠાવવામાં આવેલો વાંધો ટકી શકે એવો છે, તો ન્યાયાધીશ અથવા મેજિસ્ટ્રેટ એવો પુરાવો વિચારણામાંથી બહાર રાખી શકે. અમારી દૃષ્ટિએ આવી રીત અપનાવવામાં કોઈ ગેરકાયદેસરતા નથી. "

(તેમ છતાં, અમે સ્પષ્ટ કરીએ છીએ કે જો વાંધો દસ્તાવેજ ઉપર લાગતી સ્ટેમ્પ શુલ્કની અપૂરતા સાથે સંબંધિત હોય, તો અદાલતે આગળ વધતાં પહેલાં તે વાંધાનું નિરાકરણ કરવું પડે. અન્ય તમામ વાંધાઓ માટે ઉપર સૂચવેલ પ્રક્રિયા અનુસરવામાં આવી શકે.)

૧૫. ઉપરોક્ત કાયદાની જોગવાઈઓ તથા વિવિધ કેસોમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયોને ધ્યાનમાં લેતા, જ્યારે નીચલી અદાલત તેમજ સત્ર અદાલતે કાયદાની ભૂલ કરી છે અને ગેરકાયદેસરતા આચરી છે, ત્યારે આ અદાલતને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળ તેમાં નિહિત અધિકારક્ષેત્રનો ઉપયોગ કરવાની પૂરતી સત્તાઓ પ્રાપ્ત છે. તેથી, ન્યાયિક પુનર્વિચારણાનો વ્યાપ મર્યાદિત હોવા છતાં, હાલનો કેસ એવો છે જેમાં અનુચ્છેદ ૨૨૭ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવો આવશ્યક છે. અત્રે, આક્ષેપિત આદેશો રદ કરવામાં આવે છે. અરજદાર-આરોપીને દસ્તાવેજ, એટલે કે હસ્તલેખ નિષ્ણાત સુશ્રી મેઘના સાહુના અહેવાલને

અભિલેખ પર રજૂ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે, અને અરજદારને ફરિયાદીના સાક્ષી, એટલે કે શ્રી જે.જે. પટેલની જિરહમાં પ્રશ્નો પૂછવાની પણ પરવાનગી આપવામાં આવે છે. નીચલી અદાલતને પણ ઉપરોક્ત દસ્તાવેજને, બિપિન શાંતિભાઈ પંચાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્દેશ અનુસાર, આંક આપવાનો નિર્દેશ કરવામાં આવે છે. આ પ્રક્રિયા શક્ય તેટલી વહેલી તકે પૂર્ણ કરવામાં આવશે. આ તબક્કે, પ્રતિવાદી નં. ૨ તરફથી વિદ્વાન વકીલે એવી વિનંતી કરી છે કે પ્રતિવાદી નં. ૨-ફરિયાદીની ઉંમર આશરે ૬૧ વર્ષ હોવાને ધ્યાનમાં રાખીને નીચલી અદાલતને વિચારણા ઝડપી કરવાની દિશા આપવામાં આવે. ફરિયાદીને નીચલી અદાલત સમક્ષ જરૂરી અરજી કરવાની છૂટ છે. આવી અરજી કરવામાં આવે, તો નીચલી અદાલત કાયદા મુજબ તેનો નિર્ણય કરી શકશે. તે મુજબ અરજિ મંજૂર કરવામાં આવે છે. નિયમ નિરપવાદ કરવામાં આવે છે. પ્રત્યક્ષ બજવણીની પરવાનગી આપવામાં આવે છે.

સહી/ – (વિપુલ એમ. પંચોલી, ન્યાયાધીશ)

*This judgment has been translated using AI Tool
– M/s. Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.*

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.